

dels homònims, d'origen diferent, que signifiquen 'baldufa' i una mena d'esquella). Poques dades més en l'article del FEW (que Wartburg ja va anticipar a *Word x* (1954), 288-305, s. v. *topf*, *toppin* etc.).

Ja Diez (*Wb.*, 689) va relacionar-ho amb l'a.-al. mj. i mod. *topf* 'pot', 'olla', neerl. *dop* 'escudella', b.-al. *doppe*, *dop*. I el següent M-Lübke, *REW*, 8788, però és fals i desorientador dir (com repeteix *AlcM*) que ve d'un francisc **TOP*, forma que no pogué existir, perquè la fonètica comparada germànica exigiria que en francisc el mot tingués la forma **DOP* o potser **DOP-PIN*, si hi hagués estat.

Altrament, com deixà establert Kralik en un detingut estudi, en el dicc. de Grimm xi, i, 815ss. (confirmat per Kluge, *Et. Wb.*, s. v. *topf*), la cosa antiga en alemany va ser la forma amb desinència *töpfen*, emprada per Luter, que prové d'un a.-al. ant. **tupfin* (si bé l'única cosa que es documenta en aquest llenguatge és *dupfen*: en glosses); forma que, en les seves variants de fonètica dialectal, persisteix avui a Alsàcia, Suïssa etc.; les últimes eds. del Kluge (a cura de Mitzka) donen *düppen*, *döppen*, *dippen*, en parlars al. occidentals, qualifiquen el *töpfen* luterà de turingi, i el modern *topf* de mitteldeutsch oriental, i consideren que tot plegat prové d'una base neutra **DUPPIN gefäss*. En un mot, el modern *topf* és una derivació regressiva.

Ara bé la *D*-primitiva del germànic oposa insuperable obstacle a creure que en romànic sigui un germanisme, com ho asseguraren Diez, M-Lübke i Wartburg; i jo seguia en *DCEC* (TUPIN), article breu, provisional, no essent sobre mot castellà. Una *t*-germànica, en principi, seria deguda a la 2.ª mutació consonàntica, que és peculiar de l'alt alemany, i estranya absolutament a totes les altres llengües germàniques antigues i modernes; d'altra banda, en a.-al., és la 2.ª mutació la que canvia la *p* en *pf* o *-ff*. Greu antinòmia.

Hi ha, doncs, obstacle: o en la *t*, o bé en la *-pp*-no tornada *pf*. Per escapar-se'n, Kralik admetia que el «manlleu romànic» havia partit de certs dialectes de la Francònia central i renana, on les dues isoglosses divergeixen lleument; jo suggeria que es vagi manllevar de l'a.-al. arcaic en una època en què la dental inicial ja era sorda, i la labial medial no fos encara més que aspirada, però no una africada veritable. I així escrivia com a ètímon **topphin*.

Fins admetent tals equilibris, resta encara una objecció cabdal: la gran inversemblança geogràfica, que un germanisme oc. i cat. vingui de l'alt-alemany, obstacle geogràfic total, si no és que admetem un mot propagat, des de Suïssa, Alsàcia-Lorena i Franc-Comtat, cap a l'O. i el SO. en data tardana: un veritable mot viatger!

Però ja això per si sol és increïble ¿un mot alt-alemany, doncs, envaint en ràpida marxa triomfal fins a Biscàia i el Maestrat? Un mot a penes francès (que és el domini on un manlleu de l'alt-al. seria menys difícil d'admetre), i robustament occità, català i basc, documentat pertot des del S. XIII o c. 1300. Una raó i l'altra coincideixen a fer-nos negar el germanisme de

TOPPIN-. Vet aquí per què en el *DECH* ja m'hi decantava.

És un cas ben paral·lel del de *POT*. Aquí ja tothom admet que és un mot pre-romà, que té el seu focus en la Romània i Renània pre-germànica, propagat des d'allà al germànic amb considerable extensió. Ací, però, el domini germànic del mot és molt més reduït: es limita estrictament a l'alemany i el plattdeutsch, amb certa extensió als Països Baixos; però amb poca documentació medieval, i limitada a l'alt-alemany. Tot invita a creure que l'extensió es féu en direcció SO. → NE.: que es propagà des dels Alps o el Roine mitjà a l'alt-alem., i d'aquí, convertint *to-* en *do-*, pel sentiment de les correspondències fonètiques, arribà fins a la Mar del Nord.

El paral·lisme amb *POT* existeix també no sols en això i en el significat, quasi igual, sinó àdhuc en el cos fonètic: res més que les consonants en ordre diferent. Hi ha certa diferència de grandària: un tupí és una olleta, el fr. *pot* és exactament una olla; i, en més o en menys, hi ha aquesta diferència de grandària pertot. Menys segur és que l'un surti de l'altre per metàtesi, certament.

Potser, tot essent paraules pre-romanes una i altra, vénen de deus ben diferents. Allà arribem a la probabilitat que el tipus *POTTUS* sigui sorotàptic. Inseguir i tot, no fóra desenraonat admetre que el nostre mot n'és un altre descendent. Que de *POTTUS* es vagin formar derivats en *-INO-* ho hem documentat allà abundantment gràcies a l'onomàstica; Krüger, en el mateix poble ribagorçà de Calbera, on anotà *topi* com a atuell per a la llet, veié a les bordes uns «gefässe» diversos que li anomenaren *potins* (*Die Hochpyr.* A, 1, 69). Doncs, és en aquesta posició àtona, que es prestava a la metàtesi, on **POTTINO-* es tornava fàcilment **TOP-PINO-*. I hi pogué ajudar alguna contaminació: en zona amb substrat cèltic, on els derivats del cèltic *TŪNA* designaven receptacles no massa diferents, la influència d'aquest pogué consolidar la metàtesi *POTTINO-* > *TOPPINO-*; i a les mateixes pàgines del *PSW* on hi ha *topin*, *topina*, veiem els *tonel*, *tonon*, *tonela*; i el *topinier* hi apareix en els mateixos textos gascons que el *tonelier*.

DERIV.: *Tupina*, V. supra; també es converteix en el nom d'una menja: «Damunt d'una antiga i ruïnosa caixa de núvia empolegada, hi havia els pots de la *tupina* —tossino fregit a trossets i conservat amb oli—, vermellosa i daurada dintre el líquid dens», Puig i Ferrater (*Cercle Màgic*, 282); però la de l'Urgell que explica el *DAG*. és més suculenta: «plat compost de llomillo, costelles i botifarra, cobert de llard»; i cf. *BDC* xx, 238. *Tupinada* 'el contingut d'un tupí ple'; trampa en l'urna electoral, omplerta de vots falsos (el que es practicava abans de les eleccions de 1902, i mantingueren encara Lerroix i cacics). *Tupinaire* 'el qui fa tupinades' (*AlcM*), però «töpfer» Vogel, i d'un tal deu venir el nom de la «Masia 'l *Tupinaire*» de Castellserà (1964). *Tupinat*. *Tupiner*. *Tupinet* «olleta o perolet», *DAG*.; Morella, supra; a Castellbisbal hi ha *Cal Tupinet*, bon hostel (1984) on se'n menja cada